

ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
ОДЕСЬКИЙ ІНСТИТУТ

Кафедра права та правоохоронної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

Одеського інституту ПрАТ

«ВНЗ «МАУП»

Ольга КУЗНЕЦОВА

СХВАЛЕНО на засідання кафедри
права та правоохоронної діяльності
Протокол № 6 від «29» серпня 2025 р.
Завідувач кафедри

Віктор ПЬОХОВ

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

спеціальності:

081 Право

(шифр і назва спеціальності)

освітнього рівня

перший (бакалаврський)

(назва освітнього рівня)

освітньої програми:

«ПРАВО»

(назва освітньої програми)

Розробник (-и) си­ла­бу­су на­в­чаль­ної дис­ци­плі­ни:

Пе­ро­ва Лю­д­ми­ла Ві­кторів­на, кан­ди­дат юри­дич­них наук, до­цент ка­фе­дри пра­ва та пра­во­охорон­ної ді­яль­но­сті

Вик­ла­дач:

Пе­ро­ва Лю­д­ми­ла Ві­кторів­на, кан­ди­дат юри­дич­них наук, до­цент ка­фе­дри пра­ва та пра­во­охорон­ної ді­яль­но­сті

Си­ла­бус роз­гля­ну­то на за­сідан­ні ка­фе­дри пра­ва та пра­во­охорон­ної ді­яль­но­сті Одесь­ко­го ін­сти­ту­ту Пра­ва та пра­во­охорон­ної ді­яль­но­сті «ВНЗ «МАУП».

Про­то­кол від «29» серп­ня 2025 р. № 6

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	<i>Право Європейського Союзу</i>
Шифр(и) та назва(ви) спеціальності(стей)	<i>081 Право</i>
Рівень вищої освіти	<i>перший (бакалаврський) рівень вищої освіти</i>
Статус дисципліни	<i>обов'язкова</i>
Кількість кредитів і годин	<i>3 кредити/90 год. Лекції: 34 год. Семінарські/практичні заняття: 16 год. Самостійна робота: 40 год.</i>
Терміни вивчення дисципліни	<i>VI семестр</i>
Мова викладання	<i>українська</i>
Вид підсумкового контролю	<i>Залік</i>
Сторінка дисципліни на сайті	<i>https://odessa.maup.com.ua/about-institute/kafedry/kafedra-prava/</i>

П.І.Б. викладача	<i>Перова Людмила Вікторівна,</i>
Науковий ступінь	кандидат юридичних наук
Вчене звання	
Дисципліни, які викладає НПП	Міжнародне право, Право Європейського Союзу, Міжнародно-правовий механізм захисту прав людини, Митне право
Напрями наукових досліджень	Проблеми уніфікації та гармонізації вітчизняного законодавства, міжнародне право, захист прав людини
Посилання на реєстри ідентифікаторів для науковців	https://scholar.google.com.ua/citations?user=H22B3mYAAAAJ&hl=uk
Контактна інформація викладача:	
Е-mail	perova_advocat@i.ua
контактний телефон	063-706-36-15
Портфоліо викладача на сайті Інституту	https://odesa.maup.com.ua/perova-ljudmila-vikt/

1. Анотація курсу.

Навчальна дисципліна «Право Європейського Союзу» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін, забезпечує професійний розвиток студента-бакалавра та спрямована на вивчення правової природи права ЄС, джерел та принципів права ЄС, інституцій ЄС та матеріального права ЄС. Вивчення права Європейського Союзу є важливим напрямом сучасної юридичної освіти. Право ЄС було сформоване на стику міжнародного права та національного права. Поєднуючи правові інститути, принципи та механізми міжнародного та національного права, воно являє собою окрему, особливу правову систему. Вивчення курсу «Основ права Європейського Союзу» набуває особливого значення в контексті імплементації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

2. Пререквізити.

Навчальна дисципліна «Право Європейського Союзу» має міждисциплінарний характер. Вона вивчається на основі знань, які студенти отримали з навчальних дисциплін, як теорія держави і права, цивільне право, адміністративне право. Курс «Право Європейського Союзу» готує надійний ґрунт для ефективного вивчення навчальної дисципліни «Міжнародне право».

3. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Основною метою вивчення курсу «Право Європейського Союзу» є формування теоретичних знань про правову природу та право Європейського Союзу як правового утворення особливого виду.

Вивчення навчальної дисципліни «Право Європейського Союзу» спрямоване на виконання таких завдань: ознайомлення із сучасними підходами до розуміння правової природи Європейського Союзу та його основними юридичними характеристиками; розкриття поняття «Право Європейського Союзу», його правової природи, особливостей, системи та джерел; характеристика правового регулювання діяльності інститутів Європейського Союзу; формування знань про правове регулювання процесів економічної інтеграції в Європейському Союзі; характеристика міжнародно-правового механізму співробітництва Європейського Союзу з іншими суб'єктами міжнародного права; розкриття сучасного стану та основних тенденцій співробітництва між Європейським Союзом та Україною.

4. Результати навчання (компетентності).

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; ЗК5. Здатність спілкуватися іноземною мовою; ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та розвитку суспільства, техніки і технологій; ЗК14. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.
Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (СК)	СК2. Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів; СК3. Цінування честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи; СК6. Знання і розуміння основ права Європейського Союзу; СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Програмні результати навчання(РН)	<p>РН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання;</p> <p>РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел;</p> <p>РН 10. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію;</p> <p>РН 13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту;</p> <p>РН 15. Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних;</p> <p>РН 20. Пояснювати природу та міст основних правових явищ і процесів.</p>
-----------------------------------	--

5. Структура навчальної дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекц.	Практ.	Консультації.	Сам.	Форма контролю/Бали
Змістовий модуль 1. Право Європейського Союзу: принципи, система, джерела. Інституції Європейського Союзу						
Тема 1. Історія і засади функціонування Європейського Союзу	4	2			2	
Тема 2. Політико-правова природа Європейського Союзу	4	2			2	
Тема 3. Членство в Європейському Союзі	4	2			2	
Тема 4. Право Європейського Союзу та його права природа	4	2			2	
Тема 5. Установчі договори Європейських співтовариств та Європейського Союзу та їх загальна характеристика	6	2	2		2	ДС, Т
						4
Тема 6. Джерела та принципи права Європейського Союзу	4		2		2	ДС, Т
						4
Тема 7. Компетенція Європейського Союзу. Інституції Європейського Союзу	6	2	2		2	ДС, Т
						4
Тема 8. Правовий статус людини і громадянина у Європейському Союзі	6	2	2		2	ДС, Т
						4
Тема 9. Правове забезпечення інтеграції України до Європейського Союзу	6	2	2		2	ДС, Т
						4
Разом за змістовим модулем 1	44	16	10		18	
Змістовий модуль II. Правові засади внутрішнього ринку Європейського Союзу. Матеріальне право Європейського Союзу						
Тема 1. Вільний рух товарів у Європейському Союзі	4	2			2	
Тема 2. Вільне пересування осіб у	4		2		2	ДС, Т, РЗ

Європейському Союзу						4
Тема 3. Вільний рух капіталу в Європейському Союзі	6	2			2	
Тема 4. Конкурентне право Європейського Союзу	6	2	2		2	ДС, Т, РЗ 4
Тема 5. Корпоративне право Європейського Союзу	4	2			2	
Тема 6. Аграрне право Європейського Союзу	2				2	ДС, Т, РЗ 4
Тема 7. Торговельне право Європейського Союзу	4	2			2	ДС, Т, РЗ 4
Тема 8. Митне право Європейського Союзу	4	2	2			ДС, Т, РЗ 4
Тема 9. Правове регулювання фінансових відносин у Європейському Союзі	2				2	
Тема 10. Податкове право	2				2	
Тема 11. Трудове і соціальне право Європейського Союзу	2	2				
Тема 12. Захист прав споживачів у Європейському Союзі	2	2				
Тема 13. Право інтелектуальної власності в Європейському Союзі	2	2				
Тема 14. Екологічне право Європейського Союзу	2				2	
Тема 15. Кримінальне право Європейського Союзу	2				2	
Разом за змістовим модулем 2	46	18	6		22	
Модульна контрольна робота № 1	2 теоретичні питання та одна задача					30
Модульна контрольна робота № 2	2 теоретичні питання та одна задача					30
Всього годин/Балів	90	34	16		40	100

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота студентів включає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, вивчення окремих питань, що не були розглянуті в курсі лекцій, підготовку до практичних занять, яка передбачає, зокрема, виконання системи вправ практичного характеру.

Ефективність самостійної роботи студента викладач виявляє на практичних заняттях, під час тематичного тестування і відбиває в загальній оцінці за тему.

Розгорнуті теми самостійної роботи містяться в навчально-методичному виданні: Шевчук І. М. Право Європейського Союзу : методичні рекомендації / Ірина Миколаївна Шевчук.

– Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – 27 с.

Зміст самостійної роботи студентів

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Історія і засади функціонування Європейського Союзу	2
2	Членство в Європейському Союзі	2
3	Право Європейського Союзу та його правова природа	3
4	Правовий статус людини і громадянина у Європейському Союзі	3
5	Вільний рух товарів у Європейському Союзі	3
6	Корпоративне право Європейського Союзу	3
7	Правове регулювання фінансових відносин у Європейському Союзі	3
8	Податкове право Європейського Союзу	3
9	Трудове і соціальне право Європейського Союзу	3
10	Захист прав споживачів у Європейському Союзі	3
11	Право інтелектуальної власності в Європейському Союзі	3
12	Екологічне право Європейського Союзу	3
13	Кримінальне право Європейського Союзу	3
Разом		70

IV. Політика оцінювання.

За роботу на практичних заняттях, що відносяться до змістового модуля 1 та 2, студент може здобути 4 бали. Максимальна оцінка за даний вид роботи складає 40 балів. При цьому робота студента на практичному занятті оцінюється таким чином: за аудиторні самостійні роботи – 1 бал, за усні відповіді у ході опитування – 2 бала, за виконання задач і завдань, тестів під час практичного заняття – 1 бал.

Передбачено проведення 2 підсумкових модульних контрольних робіт із можливим балом 30. При виконанні модульних контрольних робіт оцінці підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набули студенти після опанування певного модуля. Модульні контрольні роботи проводяться у письмовій формі, а саме: студенти дають відповіді на теоретичні питання та розв'язують задачу. Максимальна оцінка за результатами контрольних заходів у 2-му семестрі складає 60 балів.

За результатами вивчення курсу студенти складають екзамен. Оцінювання знань студентів здійснюється за результатами поточного контролю. При цьому завдання поточного контролю оцінюються в діапазоні від 0 до 100 балів включно. Екзамен виставляється за умови, що студент успішно виконав усі завдання, передбачені навчальною програмою дисципліни, і набрав при цьому не менше 75 балів. Підсумковий контроль з курсу «Право ЄС» відбувається у вигляді усного екзамену. Усна відповідь студента (max – 20 б.) передбачає розгорнуте висвітлення трьох теоретичних питань.

У випадку незадовільної поточної семестрової оцінки, або за бажання підвищити рейтинг, студент складає екзамен у формі підсумкового опитування (усного контролю), при цьому на екзамен вноситься 40 балів, а бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються. Для отримання екзамену необхідно набрати не менше 60 балів за 100-бальною шкалою.

Політика щодо відвідування занять. Відвідування лекційних та семінарських занять є обов'язковим. Пропущені лекції слід відпрацювати переписавши конспект та продемонструвавши його викладачу, при цьому слід бути готовим відповісти на питання за змістом лекції. Присутність на семінарському занятті без підготовки та нездатність впоратись із завданнями оцінюється на 0 балів. Відпрацювання пропущених семінарських занять чи оцінених у 0 балів занять, здійснюється шляхом підготовки письмово згідно з планом занять питань з теми та усного опитування по темі.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час модульних контрольних робіт та екзаменів заборонені (в тому числі із використанням мобільних пристроїв). Дотримання академічної доброчесності студентами та відповідальність за її порушення регулюються Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній

діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Студент зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів, до яких має бути виконано певне завдання. За наявності поважних причин студент має право на складання індивідуального графіку вивчення окремих тем з дисципліни. Роботи, які здаються із порушення термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 2 бали). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад лікарняний). Пропуск студентом заняття не звільняє його від обов'язку виконати письмове завдання, чи виконати інші види завдань передбачені програмою. Студент, який пропустив заняття з поважних причин (хвороба, відрядження тощо) може відпрацювати пропущене заняття. Термін відпрацювання – протягом одного тижня з моменту пропуску заняття. Пропущені контрольні заходи, перескладання пропущених семінарських занять відбуваються один раз на тиждень в призначений викладачем день.

V. Підсумковий контроль

Перелік питань до заліку

1. Передумови європейської інтеграції.
2. Основні історичні етапи розвитку європейської інтеграції.
3. Створення Європейського Союзу.
4. Поняття та система права Європейського Союзу.
5. Acquis в праві Європейського Союзу.
6. Співвідношення європейського права та права Європейського Союзу.
7. Право Європейського Союзу в системі міжнародного права.
8. Паризький договір про створення Європейського Співтовариства з вугілля та сталі.
9. Римські договори про створення Європейського Економічного Співтовариства та Європейського Співтовариства з атомної енергії.
10. Єдиний європейський акт.
11. Маастрихтський договір.
12. Амстердамський договір.
13. Ніщцький договір.
14. Договір про запровадження Конституції для Європи.
15. Лісабонський договір.
16. Хартія основних прав Європейського Союзу.
17. Загальна характеристика співвідношення права Європейського Союзу із національним правом країн-членів: принципи верховенства та прямої дії права Європейського Союзу.
18. Специфічні принципи діяльності Європейського Союзу: принципи субсидіарності та пропорційності.
19. Принцип інтеграції.
20. Принцип юрисдикційної захищеності прав та інтересів.
21. Значення принципу недискримінації.
22. Принцип прозорості.
23. Відповідальність держав-членів перед індивідами за порушення права Європейського Союзу.
24. Хартія Європейського Союзу про основні права: значення та зміст.
25. Процесуальні принципи права Європейського Союзу.
26. Поняття джерела права Європейського Союзу.
27. Первинні джерела права Європейського Союзу.
28. Допоміжні джерела права Європейського Союзу.
29. Компетенція Європейського Союзу.
30. Європейська рада.
31. Європейський парламент.
32. Рада.
33. Європейська комісія.
34. Суд справедливості.
35. Загальний суд.

36. Європейський центральний банк.
37. Рахункова палата.
38. Органи та установи Європейського Союзу.
39. Допоміжні інституції Європейського Союзу (Економічний і соціальний комітет. Комітет регіонів).
40. Поняття «товар».
41. Заборона митних зборів та еквівалентних їм платежів.
42. Заборона внутрішнього дискримінаційного внутрішнього оподаткування.
43. Заборона кількісних обмежень. Заходи, які мають дію, еквівалентну кількісним обмеженням.
44. Засади вільного пересування осіб у Європейському Союзі.
45. Право громадян Європейського Союзу на вільне пересування в межах Європейського Союзу.
46. Однакове ставлення щодо громадян Європейського Союзу та членів їхніх родини.
47. Право працівників та їхніх родин на постійне проживання після закінчення трудових відносин у державі-члені Європейського Союзу.
48. Винятки з правил про вільний рух осіб у Європейському Союзі.
49. Взаємне визнання професійних кваліфікацій та дипломів у Європейському Союзі.
50. Поняття капіталу й платежів та їх руху.
51. Принцип свободи руху капіталу та платежів.
52. Винятки (дозволені обмеження) з принципу свободи руху капіталу та платежів, їх застосування.
53. Поняття послуг у праві Європейського Союзу.
54. Свобода отримання послуг у Європейському Союзі.
55. Програма гармонізації корпоративного права Європейського Союзу.
56. Уніфікація корпоративного права.
57. Створення й функціонування компаній.
58. Реорганізація компаній.
59. Поняття та ознаки державної допомоги.
60. Види державної допомоги. Порядок надання державної допомоги.
61. Юридичні особи наднаціонального характеру.
62. Правове регулювання фінансування спільної аграрної політики.
63. Поняття «сільськогосподарська продукція» й «сільськогосподарський товаровиробник».
64. Правові інструменти спільної аграрної політики.
65. Правове регулювання ціноутворення у сільському господарстві.
66. Правове регулювання інтервенційних закупівель.
67. Правове регулювання фінансової підтримки сільськогосподарських товаровиробників.
68. Адміністративні обмеження обсягів сільськогосподарського виробництва.
69. Правове регулювання експорту та імпорту сільськогосподарської продукції.
70. Правове регулювання структурних перетворень у сільському господарстві.
71. Особливості торговельного права Європейського Союзу.
72. Регулювання експорту.
73. Тарифне регулювання імпорту.
74. Визначення країни походження товарів.
75. Режим генералізованих тарифних преференцій.
76. Нетарифне регулювання імпорту.
77. Митний союз.
78. Митна територія.
79. Основні принципи тарифного та нетарифного регулювання.
80. Єдиний митний тариф.
81. Визначення країни походження товарів.
82. Визначення митної вартості.
83. Митні процедури.
84. Співробітництво між митними адміністраціями держав-членів.

85. Євроінтеграційне законодавство України.
86. Ратифікація Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.
87. Підписання політичної та економічної частин Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.
88. Двосторонні відносини згідно з планом дій згідно з планом дій Україна–ЄС та «Порядком денним асоціації Україна–ЄС».
89. Організаційно-правові форми співробітництва України з Європейським Союзом.
90. Громадянство Європейського Союзу.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Договір про Європейський Союз [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://https://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties/treaties-force.html>
2. Договір про функціонування Європейського Союзу [Електронний ресурс]– Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties/treaties-force.html>
3. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом [Електронний ресурс] / Верховна Рада України // Верховна Рада України. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/984_011
4. Аракелян М. Р. Право Європейського Союзу : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] : з урахуванням змін, внесених Лісабон. договором 2007 р. / М. Р. Аракелян, М. Д. Василенко ; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». – О. : Фенікс, 2012. – 386 с.
5. Друзенко Г. Конституційні акти Європейського Союзу (в редакції Лісабонського договору) / пер. Г. Друзенка та С. Друзенко. – К. : «К. І. С.», 2010. – 536 с.
6. Європейське право: право Європейського союзу : підручник : у трьох кн. / за заг. ред. В. І. Муравйова. – К. : Ін Юре, 2015. – Кн. перша : Інституційне право Європейського союзу / В. І. Муравйов, О. М. Шпакович, О. М. Лисенко, О. В. Святун. – К. : Ін Юре, 2015. – 312 с.
7. Європейське право: право Європейського союзу : підручник : у трьох кн. / за заг. ред. В. І. Муравйова. – К. : Ін Юре, 2015 – Кн. друга : Матеріальне право Європейського союзу / В. І. Муравйов, К. В. Смирнова, І. В. Влялько та ін. – К. : Ін Юре, 2015. – 456 с.
8. Європейське право: право Європейського союзу : підручник : у трьох кн. / за заг. ред. В. І. Муравйова. – К. : Ін Юре, 2015 – Кн. третя: Право зовнішніх зносин Європейського союзу / В. І. Муравйов, М. М. Микієвич, І. Г. Білас та ін. – К. : Ін Юре, 2015. – 408 с.
9. Зібрання актів європейського права. – К. : ред. журн. «Право України», 2013. – Вип. 1 : Європейський Союз / упоряд. К. В. Смирнова ; за заг. ред. В. І. Муравйова. – 2013. – 1052 с.
10. Копійка В. В., Шинкаренко Т. І. Європейський Союз: історія і засади функціонування : навч. посіб. / В. В. Копійка, Т. І. Шинкаренко. – К. : Знання, 2009. – 751 с.
11. Марчук М. І. Право Європейського союзу : навч. посіб. / М. І. Марчук ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х. : ХНУВС, 2012. – 235 с.
12. Право Європейського Союзу : підручник / [Л. І. Адашис, Т. М. Анакіна, С. М. Вихрист та ін.] ; за аг. ред. Т. Л. Сироїд ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Харків : Право, 2020. – 590 с.
13. Право Європейського Союзу: основи теорії : підручник / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.] ; за заг. ред. І. В. Яковюка. – Харків: Право, 2019. – 360 с.

14. Право Європейського Союзу : навч. посіб. / В. М. Бесчастний, В. П. Філонов, О. В. Філонов, В. М. Субботін та ін.; за ред. В. М. Бесчастного. – К. : Знання, 2010. – 366 с.
15. Право Європейського Союзу : навч. посіб. / за заг. ред. Р. А. Петрова. – К. : Істина, 2010. – 376 с.
16. Право Європейського Союзу : підручник / за ред. О. К. Вишнякова. – Одеса : Фенікс, 2013. – 883 с.
17. Сушицька Н. В. Право Європейського Союзу. Курс лекцій : навч. посіб. / Н. В. Сушицька. – К. : Університет «Україна», 2012. – 259 с.

САЙТИ ЄС ТА ОФІЦІЙНІ ПЕРЕКЛАДИ ТЕКСТІВ АКТИВ ЄС:

Офіційні Інтернет-джерела ЄС
Портал Європейського Союзу <http://europa.eu>
Портал Європейського парламенту <http://europarl.europa.eu>
Європейська комісія <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/home/en>
Суд Євросоюзу www.curia.eu.int
Програма ТАІЕХ (Інструмент технічної допомоги та обміну інформацією <http://taiech.ec.europa.eu/>)
Офіційне бюро статистики Європейського Союзу (Eurostat) <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>
EU tube <http://youtube.com/eutube>
Глосарій термінів Європейського Союзу <http://europa.dovidka.com.ua>
Інформаційна служба Європейського Союзу (Europe Direct) <http://ec.europa.eu/eurodirect>
Автоматизована система бібліотек Європейської Комісії (ECLAS) <http://ec.europa.eu/eclas/>
Освіта в країнах Європи (EuroEducation) <http://euroeducation.net>

Інше:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524#Text – Хартія основних прав ЄС
<https://www.coe.int/en/web/portal/european-union> – Рада Європи та ЄС
<https://eur-lex.europa.eu/> – Офіційний сайт Європейського Союзу, доступ до законодавства ЄС
https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk?s=232 – [Представництво Європейського Союзу в Україні](#)
<https://minjust.gov.ua/acquis-communautaire> – Акти *acquis-communautaire*, переведені українською
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:31992R2913> – Регламент про Митний кодекс ЄС
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text – УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B5%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D1%83%D0%BC_%D1%89%D0%BE%D0%B4%D0%BE_%D1%87%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0_%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D1%97_%D0%91%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%96%D1%97_%D0%B2_%D0%84%D0%A1 – Brexit
<https://www.europol.europa.eu/about-europol/> – Європол
https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/eurojust_en – Євроюст
https://www.eeas.europa.eu/ukraine/ukrayina-ta-yes_uk?s=232 – Україна та ЄС
<http://document.vobu.ua/wp> – ІМПЛЕМЕНТАЦІЙНЕ РІШЕННЯ РАДИ (ЄС) 2022/382 від 4 березня 2022 року, що встановлює наявність масового напливу переміщених осіб з України у розумінні статті 5 Директиви 2001/55/ЄС та запроваджує тимчасовий захист
<https://www.euointegration.com.ua/articles/2022/06/18/7141516/> – Кандидат авансом: 7 вимог, які має виконати Україна, щоб ЄС не скасував її новий статус